Ч. 36 (13.974). Львів, понеділок 11. лютого 1935. Opłata pocztowa opłacona ryczałtem. Рік LVI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ Львів, Ринок ч. 10, І. пов. — Конто почт. щадн. 504.060, 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло" Львів. — Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·00 зол. Чвертьрічно 15·00 „ Піврічно 30·00 „ Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Чехословаччині 30 ч. к. — в усіх прочих краях по 7·50 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. — В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. — ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Сойм.

У суботу сойм радив над буджетом м-ства суспільної опіки, фонду праці та підприємств і заведень, що є під управою того м-ства. Після референтів виголосив експозе міністер суспільної опіки Пацьорковський. Сказав, що для поборення безробіття треба почати інвестиційні роботи. Проекти вже приготовлені. Почалася ревізія сусп. обезпечення. Бо досі був парадокс: суспільний закон дбав про тих горожан, і про їх здоровля, які мають заробіток, а поза ними є цілий легіон людей, що не мають праці. Апарат суспільних обезпечень коштував за багато. Треба поробити в цій царині ощадности для боротьби з безробіттям.

З ДИСКУСІЇ НАД ШКІЛЬНИЦТВОМ.

При уджеті м-ства шкільництва говорив м. і. пос. Корнецький (Кл. Нар.). Він м. і. сказав, що у львівському університеті зліквідували ріжні катедри, а ощадности з того, 13.000 зол. по словам референта мають піти на студії української мови.

Нові виступи опозиції в СССР.

МОСКВА. ПАТ. Преса повідомляє про нові виступи опозиції на провінції. В металюргічних заведеннях у Тулі поширюють альбуми з портретами Троцького та Зіновєва. „Правда" зазначує, що робили це не „чийсь приказ".

Альбуми ті прислав із Москви високий функціонар професійних союзів Бєлов. У Ярославі підчас жалібної академії в честь Леніна відчитали статтю Зіновєва. В кількох кінах у Ростові н. Д. висвітлювали ост. тижня фільму „Червоні чортенята", що гльорифікує Троцького. Це нові копії фільми, зладжені в Тифлісі, хоч цензура приказала сцени з Троцьким усунути ще в 1931 р.

Відповідь Німеччини на льондонське предложення.

ГІТЛЕР ХОРИЙ.

ПАРИЖ, 10. 2. ПАТ. Берлінський кореспондент Аваса повідомляє:

Німецьке м-ство закордонних справ приготовляє для англійського та французького уряду відповідь на льондонські предложення Франції й Англії. Здогадуються, що ця нота буде готова в половині найближчого тижня. Завчасно є робити якісь здогади. Все ж правдоподібне, що нота в основних справах уже устійнена.

Канц. Гітлер виїхав до Берхтесґадену. Показується, що запалення горла, на яке нездужає Гітлер, загострилося тимбільше, що він не міг лікуватися так, як це було вказане.

Остаточну редакцію відповіди поручили кільком службовцям м-ства, є предложать її для одобрення канцлерові.

Є поважні причини, щоб думати, що німецька відповідь буде позитивна та вдержана в призвому тоні. Німецький уряд безсумніву згодиться в основі приняти льондонський пакт як підставу свобідних переговорів, що почалися на основі рівности. Німецький уряд підкреслив, що в переговорах Німеччина є партнером, який переговорює на тій самій підставі, що й інші держави. Німеччина висуне правдоподібно справи, до яких привязує найбільшу вагу. Крім того з причин опортуністичної тактики буде вистерігатися на початку переговорів висувати основні застереження, що моглиб утруднити урухомлення всієї дипль. акції, якої основи устійнили в Льондоні. Та відомо, що Німеччина прихильна для летунського пакту. На думку керманичів Німеччини пакт цей потягне за собою признання рівности партнера, якого просять узяти участь у пакті та в наслідках веде до справжнього визнання рівности Німеччини в царині летунських оборонь. Становище Німеччини в справі наддунайського пакту менше означене, зате виглядає малоправдоподібне, щоб правлячі кола Німеччини покинули дотеперішнє вороже становище до сх. пакту. Німеччина рішуче не схоче говорити про трактат взаїмної помочі з СССР., без огляду на форму, яку цей трактат міг би прибрати. Німеччина не має кордону, що межував би з СССР. Большевицька територія є на двох континентах, тож усякі ближчі взаємини із СССР наразилиб Німеччину на ризико спорів там, де її інтереси Німеччини не входять у гру. Правдоподібне теж, що в такому відношенні до сх. пакту відіграє деяку ролю також нова німецько-польська політика та німецько-японська приязнь. Коли новий амбасадор Японії вручив свої повновласти, то цей дипльомат і канц. Гітлер підкреслили в словах дуже замітних щирі взаємини між обома державами. Крім того від 8 днів німецька преса скріпила свої напади проти СССР. Та коли брати цілість справ, в Берліні є враження, що 8 днів після льондонських умов европейське положення принаймenше поліпшилося. Одначе труднощі виринуть тоді, як треба буде устійнити конкретні формули. Здається, що німецькі кола вже тепер здають собі справу з тих труднощів, які можуть повстати. Тому сподіються, що треба буде вести дальші дипльоматичні переговори між кабінетами.

Відкликали німецького посла з Букарешту.

ПАРИЖ, 10. 2. ПАТ. Авас повідомляє з Букарешту, що німецького посла в Букарешті Ден-Шміта відкликали після 2-місячного урядування. Це викликало деяку сензацію в дипльоматичних колах. Здогадуються, що відкликання це наслідок неласки, в яку попав посол останніми часами в рішаючих чинників нац.-соц. партії.

Має покинути своє становище.

САРБРІКЕН, 10. 2. ПАТ. „Сарбр. Цтг." повідомляє, що командант міжнародньої поліції Генесі після повороту з відпустки найшов на своєму бюрку лист, підписаний Гаймбурґером, директором вн. справ правлячої комісії, який повідомляє його, що має покинути своє становище з 14. лютого. Часопис надає цій справі політичне значіння та зясовує її як особисту неохоту Гаймбурґера до Генесія ще від часу плебісциту.

Страшні залізничі катастрофи.

МОСКВА, 10. 2. ПАТ. На рязансько-уральському залізничому шляху зударився особовий поїзд із вантажним. Було 18 людей вбитих, 9 тяжко ранених.

МОСКВА, 10. 2. ПАТ. Залізнича катастрофа на рязансько-уральському шляху, в якій згинуло 18 людей, приключилася біля Саратова. Дві льокомотиви та кілька вагонів розбиті зовсім. Два вагони станули у вогні. Начальника стації притягнули до відповідальности за карігідне недбальство.

ТУЛЮЗА, 10. 2. ПАТ. На шляху Тулюза-Кармо моторовий вагон зударився з вантажним вагоном. Моторовий вагон вискочив зі шин, 18 осіб було ранених.

НЕ НА ТЕ ПОКИНУЛИ ЖЕНЕВУ, ЩОБ ВІДТАМ ПРИЙМАТИ ПРИКАЗИ.

БЕРЛІН, 10. II. ПАТ. Премієр Ґерінґ промовляв у суботу на вічі в Дрездені. М. і. сказав: Хочемо мира, та світ мусить знати, що ми досить сильні, щоб удержати його власними силами. Без компромісів ішли ми шляхом, що веде до рівноправности німецького народу. Німеччина не на те покинула Женеву, щоб приймати тепер відтам прикази. Ми готові зробити все для забезпеки мира Европи, та на першому місці стоїть мир нашого власного народу.

АБІСИНЦІ НАПАЛИ НА ВІДДІЛ ІТАЛІЙЦІВ.

РИМ, 10. II. ПАТ. Оголосили тут комунікат, що 29. січня гурт озброєних абісинців напав на італійський відділ в Аф-Дуб. Було вбитих 5 італійців а 6 ранених. Втрати абісинців значно більші. Італійське посольство в Адіс-Абебі одержало вказівки запротестувати в абісинського уряду.

РОКОВИНИ ЛЮТНЕВИХ ДЕМОНСТРАЦІЙ.

ПАРИЖ, 10. 2. ПАТ. На зазив соціялістичної та комуністичної партії робітники Парижа святкували нині роковини протифашистських демонстрацій з лютого м. р. Згідно з інструкцією делеґати поодиноких робітничих організацій приходили на пл. Республики й тут під памятником складали вінці в честь погиблих м. р. робітників. Поліція, що заборонила всякі походи й вуличні маніфестації а також збиратися на площі, поробила надзвичайні заходи обережности. По вулицях ходило багато поліційних стеж. День пройшов зовсім спокійно. Ніяких ексцесів не було.

СПРАВА СХОПЛЕННЯ ЛІНДБЕРҐОВОГО СИНА.

ФЛЕМІНҐТОН, 10. 2. ПАТ. Вчора закінчили переслухувати свідків. Загалом переслухали 103 свідків обвинувачення і 53 оборони. В понеділок почнуться промови прокуратора й оборонців. Присуду сподіються в вівторок.

ЖЕРТВИ МЕТЕЛИЦІ.

БЕРЛІН, 10. 2. ПАТ. Із Мінхена повідомляють, що підчас сильної метелиці, яка лютувала в Баварії, згинуло в горах 9 осіб.

БІЛГОРОД, 10. 2. ПАТ. Сніг, що паде від 48 годин, спричинив у деяких околицях Югославії перерви в залізничому русі. На шляху Загреб-Спліт між стаціями Грачац і Кнін наслідком великих снігових завій поїзди зовсім перестали їздити.

ГРИПА.

ПАРИЖ, ПАТ. Пошесть грипи поширюється далі. Найбільше занедужань є по касарнях і то в Парижі та на провінції.

ОБМАН, НАДУЖИТТЯ ДОВІРЯ, КРАДЕЖІ.

ПАРИЖ, 10. 2. ПАТ. Слідчий суддя покінчив слідство в кількох справах, звязаних із аферою Ставіського та переслав акти прокураторові з внесенням притягти до відповідальности 30 осіб за обман, надужиття довіря та крадіж громадських грошей. Споміж обвинувачених 20 є в вязниці, решта відповідатиме з вільної стопи. Трьох обвинувачених померло.

Тільки освітою, культурою і вихованням здобудемо кращу долю. Не жалім датків на скріплення освітних змагань.

Українське село в нужді.

Промова посла Юри Чукура, виголошена на пленумі сойму 8. лютого 1935 р.

Високий Сойме!

Як представник українського селянства хочу представити матеріяльне положення нашого села як також домагання того села до господарської політики уряду.

ЗАБАГАТО ГОВОРИТЬСЯ...

Про катастрофальне положення села дуже багато пишеться в пресі, дуже багато говориться й тут у соймі. Читає це все і наш селянин тай собі міркує: Забагато говориться, а замало робиться.

Селянин на селі бачить і на кожному кроці це відчуває, що ціни на продукти, які він продає, впали втроє. Менше-більше ціни впали так на збіжу як також на худобі і взагалі на все те, що хата з села несе на ярмарок не тому, що того забагато має, але щоби добути гріш на найконечніші потреби.

До того спадку цін треба ще зачислити упадок зарібків на селі. Нема праці ані для рук працюючих ані для коней. Припинився всякий зарібковий рух. В слід за цим обнизилась зарібкова платня.

ДОХОДИ СЕЛА ЗМАЛІЛИ ЩОНАЙМЕНШЕ ВТРОЄ.

А як є з розходами? Чи вони також бодай втроє зменшилися? Нічого подібного! Возьмім насамперед те, що хлоп мусить заплатити. Це податки!

Отже зависокі податки державні не то що ані трохи не зменшились, але навіть підвищились. Напр. власник 3 га господарства землі середньої якости потребував на заплату грунт. податку в 1927 р. 158 кг. жита, нині йому на заплату цього податку потрібно аж 501 кг., себто 1/6 цілого збору. Те саме діється з ін. податками й оплатами. Ми, українські селяни, уважаємо, що всі податки, які платить село, повинні також зменшитися щонайменше втроє так само, як обнизились ціни на все те, що село продає. Чув я тут раду одного з послів, щоби залеглі податки зменшити втроє. Чому тільки „залеглі" а не біжучі? Що податки ані трохи не зменшились, цьому не дивуємось. Прецінь бачимо, що урядникам пенсій не знижено втроє. Правда, знаємо, що трохи обнижено пенсії нижчих урядників, але зате підвищено ті пенсії урядникам вищим. Щож нам, селянам, з такої реформи? На селі дуже добре бачимо ще такі речі. Колись в очах селянина дідич був великий пан, — нині далеко більший пан в очах селянина є постерунковий, бо він має від 150—200 зол. місячної платні. Це казочна сума в порівнанні до того, скільки треба з господарства всього випродати, аби дістати таку суму грошей. Отже як видатки на удержання урядників не зменшились, а доходів з інших джерел не стало, тоді пішла в рух податкова шруба.

ЕКЗЕКУТОРИ Й КОМОРНИКИ ТА ПРОМИСЛОВІ ЦІНИ.

І знов село бачить як уганяють екзекутори, коморники і т. д. та під крик і плач дітей тягнуть останню корову, ба навіть останню верету з хати. Але не тільки податки і їх стягання докучує селові. Селянин мусить на своє життя і для удержання свого господарства набувати ріжні продукти промислові, як нафта, сіль, мило, сірник, залізо, скіру і т. д.

І знова тут ціни на все те, що село купує не обнизились так, як обнизились ціни на господарські продукти. Для приміру дозволю собі подати кілька цифр: І так за 10 кг. соли платив рільник в 1927 р. 8 кг. жита, тепер за ту саму скількість соли мусить платити 27 кг. жита; тоді за 10 кг. мила платив 52 кг. жита — тепер 109 кг.; тоді за 10 кг. нафти — 16 кг. жита — тепер 42 кг.; тоді за 1 п. сірнику 1/2 яйця — тепер 4 яйця. Таких примірів міг би я наводити без кінця. Скількиж більше треба чогонебудь з хати продати, аби купити ту саму скількість промислових продуктів!

І знов багато говорення було, що уряд буде старатись обнизити ціну промислових виробів. Та мабуть з картелями, з великим промислом не йшло так гладко, бо ті зорганізовано боронили своїх зарібків. Але чи могла удатись боротьба зі спілками приватних промисловців, коли сам уряд не обнизив цін на продукти, які сам продає. Маю на думці монополі, як сірники і сіль. Ціна тих продуктів не зменшилась. А коли на селі відчувається великий брак гроша, тоді селянин не може собі дозволити навіть на найконечніші річи.

ДО ЧОГО ДОХОДИТЬ?

Селянин соли не купує, бо не має защо. Худобі соли не дає, а на Поліссю дійшло до того, що у раз посолений воді вариться бараболю 4 рази, аби менше соли виходило. І на сірниках щадиться, бо ділиться один сірник на четверо. Як нема нафти, то також є на те рада, —не світиться. До тої біди й нужди доходить ще одна: це клопіт з довгами.

ДОВГИ.

Довги затягнено за „добрих" часів, а тепер, коли ціни рільничих продуктів, як я згадав, в троє впали, то тим самим і довги збільшились. Роземні уряди не дуже тут поможуть, бо село не має звідки і тих вже розложених рат платити.

ЯКА РАДА?

На наш хлопський розум треба конечне перечислити селянські довги до цін збіжа, як що уряд не має надії на скору поправу цін на рільні продукти. Без такого перечислення селянських довгів відповідно до цін збіжа, або коли не піднесеться ціни на рільничі продукти бодай до коштів продукції, а худоби до коштів хову, не може бути мови про те, щоб селянин міг сплачувати свої довги.

ЯРМАРКИ.

На ярмарках не тільки село не може нічого продати, але як хтось продає кошики, коновки і т. п. річи, потрібні для домашнього ужитку, то і тут паде екзекутор, як половик на кури, та домагається, щоб продаючі набули собі в скарбовому уряді патент на виріб і продаж тих річей. Треба признати, що на весну мин. року дещо люди в околицях гір і підгіря заробили при направі доріг, а плачено їм за роботу мукою і збіжам. Це вирятувало не одну родину від голодової смерти. Але дивлячись на таку політику скарбових урядів набирається вражіння, що урядові чинники одною рукою дають, другою відбирають.

(Дальше бесідник вказує на перешкоди, роблені урядовими чинниками в розвою нашої кооперації та „Сільського Господаря").

На закінчення говорить пос. Чукур, що вже тепер у дрібних рільників кінчаються запаси збіжа. На весну не буде ані хліба ані зерна на засів. Пора вже тепер про це подумати.

М. ВОЗНЯК. 2

Чим жили вихованці львівської семинарії перед сто роками.

А ось слова Сінкевича про освіту й ідеали вихованців духовної семинарії у Львові: „Крім підручників і додатку до „Gazety Lwowsk-oї" „Rozmaitości" нам не вільно було нічого більше читати. Спрагнена знання молодь діставала собі книги таємними шляхами, що зокрема практикувалось по невдатному польському повстанні 1831 р. Розбиті повстанці почали пропаганду своїх ідей у Галичині тим, що підсували шкільній молоді заборонені книги. Польська еміграція знайшла дорогу й до руської семинарії і пропагувала з успіхом свої демократичні принципи. У кімнаті 43, названій з причини незносної в зимі студени „Камчаткою", жило нас 12 вихованців; завдяки обставині, що під підлогою було на один метр порожнє місце, у нас був склад заборонених книжок, яких доставили нам польські еміґранти та які ми читали цілими ночами. Правда, начальство догадувалось чогось, бо „Камчатка" уважалась „politisch verdächtig" і майже що 14 днів поліція робила труси, при чому навіть солому витрясали з сінників, але ніколи нічого не знайшли. А треба знати, що за знахідку якоїнебудь книжки, навіть офіційної „Gazety Lwowsk-oї", крім підручників, винуватця виключували з семинарії; а за викриття забороненої книги грозило винуватцеві довголітнє замкнення в кріпості Куфштайні, Берні або Шпільбергу. Свої зносини з польськими еміґрантами втримували ми таким способом, що, виходячи на прогульку, ми вступали до бернардинського костела буцім-то на молитву, відти переходили боковими дверми до монастиря, де в одній келії жив разом із польським поетом Лозінським запалений демократ-соціяліст, якийсь Каспер Ценглевич. Він учив нас теорії польського демократизму, диктував нам такі інструкції, як „Wojny partyzanckiej prowadzenie" тощо, читав книжки, пояснював принципи соціялізму, тощо. Ценглевич, що по скінченні прав брав участь у повстанні 1831 р., передягнувсь опісля за селянина і з ціпом у руках наймавсь у ріжних селах за молотільника, причому підбурював селян до ненависти проти німців і панів, писав по руськи революційні пісні, як напр. „Русин на празнику", а це тому, щоб і галицько-руський народ настроювати для революційних цілей. Що після його пропаганди у східній Галичині не було таких страхіть, як на Мазурщині в 1846 р., треба приписати глибокій вірі та привязаности руського народу до свого духовенства.

„Поволі ми переняялись ідеями Ценглевича; інакше й не могло бути, бо в гімназії ми знали про славян лиш те, що „Slaven d. Sklaven", а про руську історію, зокрема спеціяльну історію Росії, був усього в підручнику один листок. Тому не дивно, що ми повірили книжкам, доставленим нам еміґрацією, в яких стояло таке: На Русі було страшне безладдя, князі постійно між собою сварились, воювали, один на одного нападали, виколювали собі очі, так, що велике щастя для руського народу, що він дістався під владу Польщі як рівний з рівними. Правда, велика частина вихованців трималась із боку від нашого шалу, але вони відзначались тільки тим, що постійно грали в карти й пили. З тих, що скінчили в 1837 р. теольогію, небагато було талантів, хоч їх було „Сто й Рошкевич".*) 43 з них уважали себе за співаків і русинів, а свою руськість виявляли тим, що співали згідно з київським напівом із бочкою пива на хорі. В їх числі відзначались: тихий, працьовитий, замкнений у собі та слабосильний Маркіян Шашкевич і Микола Устиянович, що зразу мав польські переконання, одначе як приятель Маркіяна перемінив їх і вже в 1837 р. написав руський вірш. Решта 98 не мала в руках крім підручників ніякої іншої книжки. Ми, учні Ценглевича, перейнялись польським фанатизмом до того ступня, що наших товаришів, які уважали себе за русинів, ми почали до крайности ненавидіти. Наведу ілюстрацію до цього. У 1836 р. приказав митрополит з припоручення губернії ректорові, щоб кожного місяця в четвер котрийнебудь вихованець семинарії мав у музеї промову, яка виславляла б добродійства австрійського уряду для галицько-руського народу. На таку промову приїжджав завжди митрополит із декількома крилошанами й урядовий комісар. Розуміється, такі промови виголошувались по польськи. Аж у 1837 р. виходить згідно з призначенням ректора Маркіян Шашкевич і — проповідує по руськи. Це розсердило мене так, що піп року я засідався на Шашкевича, щоб кинути його в канал; якщо він був би погиб у моїх руках, я не уважав би цього за злочин, навпаки, якщо булиб і повісили мене за вбивство, я уважав би себе за мученика за святу польську справу, а вбивство за заслугу, тим більше, що погиб один „москаль"

(Докінчення буде.)

*) Пояснення цього вислову вяжеться з недостачею священиків через численні жертви наслідком холери. Про це згадав Сінкевич в іншому місці своїх спогадів осьтак: „Щоб заповнити недостачі священиків, духовна влада львівської епархії скоротила в 1836 році курс богословії з 4 на 3 роки. Одначе замітна річ, що в число вихованців семинарії, які мали кінчити теольогію в трьох роках, начальство вибирало виключно з слабшими здібностями й успіхами в науках. Мабуть для цього було, що всі зі злою нотою на фільософії вступали на третій курс теольогії, коли визначили, що прохали дозволу кінчити теольогію в трьох роках, начальство відмовило, говорячи звичайно: „ми тримаємо тебе до чогось иншого". Наслідком тієї міри в 1836 році було на III. році теольогії рівно 100 вихованців семинарії. Крім того на III. році був якийсь Рошкевич, але лиш за сертифікатом. Тож коли на викладах професор запитував, скільки всіх у класі, йому відповідали: Sto i Roszkewicz.

Церковні відносини в Америці.

УКРАЇНСЬКІ ПРАВОСЛАВНІ ЦЕРКВИ В АМЕРИЦІ

За часів управи епископа Константина Богачевського почала ширитись серед гр.-кат. в Америці *українська православна церква, т. зв. автокефальна*, яка має спільну дієцезію з Канадою. Архиепископом цієї церкви є Іван Теодорович. Його висвятив на епископа митрополит Липківський у Києві. Число парохій тієї церкви у Злуч. Державах далеко не дорівнює числові гр.-кат. парохій. У 1932. р. мала ця церква у Зл. Д. 32 парохії і 29 священиків. Деякі з церков випроцесовані від гр.-католиків української громади, деякі ще в стадії судового процесу; деякі закуплені від інших віроісповідань, а деякі побудовані зовсім нові.

Ті священики, що виступили зі звязку з гр.-кат. Церквою і не приступили до автокефальної церкви, оснували були т. зв. *незалежну американсько-українську католицьку церкву* (без Риму). Ця церковна організація почала була видавати свій орган „Дзвін“. Але вона не мала свяченого настоятеля. Щойно коли в 1930 р. виступив з гр.-кат. церкви о. д-р Іван Жук, парох у Карнеґі, Па., майже самостійні до тієї пори священики угляділи в ньому відразу кандидата на епископа. Це сталося в часі, коли деякі священики української православної церкви вже не хотіли признавати архиепископом о. Івана Теодоровича, закидаючи йому недостачу т. зв. безперервности свячень.

Вони вийшли з православної церкви і разом із священиками незалежної американської української церкви створили *спільну дієцезію*, вибираючи адміністратором о. д-ра Івана Жука. Вони подбали про те, що грецький епископ Атенаґорас за згодою грецького патріярха висвятив о. Жука у вересні 1932. р. на *епископа української православної церкви*.

По смерти епископа Жука 1934. р. настала для цієї церкви важка хвилина. Адміністрацію дієцезії перейняв о. Підгорецький, колишній гр.-кат. священик, що довші роки не виконував священичих обовязків у гр.-кат церкві і став священиком української православної церкви за адміністрації о. Жука. Треба було виглядіти на епископа людину, що не мала би проти своїх кваліфікацій як духовника ніяких замітів ані серед власного, ані серед католицького духовенства, ані серед світських вірних. Шукали кандидата на епископа, за якого авторитет не треба би щойно воювати, що мав би такий авторитет, якого потребує особливо провідник церкви. Один з найстарших священиків у тій церкві та її справжній організатор, о. Середа, на всі предложення й налягання завжди відмовлявся від обовязку й почести епископа. Тому духовенство тієї церкви звернулося до гр.-кат. священиків і — як видно — вигляділо о. Олексу Пристая. Як саме приєднало до себе православне духовенство того священика, до недавніх часів доброго католика, це покищо тут, у краю, невідоме. Можна догадуватися, що хіба мусіли зайти якісь глибші — не знати тільки, якої саме натури — причини, ніж охота на владичу митру і жезл, коли старший віком і душпастирською діяльністю священик, до дуже недавнього часу оборонець католицької церкви та її архипастиря, прилюдний поборник усіх тих, що не признавали беззастережно авторитету католицької церкви та її потягнень, рішився змінити не обряд, але віру.

Дієцезія тієї церкви мала в 1932. р. около 30 священиків. Уже тоді вона посягала думкою також на Канаду, де тоді була в тому часі тільки одна (автокефальна) православна українська церква архиеп. І. Теодоровича.

Небезпека для обох українських православних церков у тому, що вони не мають відки черпати духовного нарибку. Вправді українські школи істнують і при тих церковних громадах, але це школи тільки з обмеженим матеріялом науки, передовсім з обсягу основ українознавства. Коли гр.-кат. церква, як стара й багата церковна організація, могла би користати навіть з римо-кат. теольоґії, чи — як дійсно користає — зі студій кількох питомців у Римі, то обі православні церкви вбогі й не мають засобів, щоб висилати надійних питомців на вищі теольоґічні студії. Зрештою ще не відомо, по стороні котрої церкви стануть симпатії дорастаючого молодого покоління: чи по боці католицтва, яке бачать і між справжніми американами, чи по боці тієї церковної організації, до якої причислюють себе в Америці тільки розмірно свіжі еміґранти.

ВЗАЇМОВІДНОШЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ ЦЕРКОВ.

Українська не-суто церковна преса стояла давніше по стороні одної чи другої церкви. Від якогось часу тільки „Америка“ й „Січ“ стоять по стороні католицької церкви, а „Народнє Слово“ по стороні православної церкви о. Теодоровича. Інші органи вже церковного „файту“ (боротьби) не ведуть.

Між тими всіми церквами, до яких причисляють себе українці в Америці, великий антаґонізм. Можнаб сказати, що його джерелом не завжди ідеольоґічний бік. Не треба згадувати, як ці релігійні спори ділають на українську еміґрацію в Америці. До високої міри затрачується властива релігійність; верх бере тільки завзятість і спроба, хто „виграє“. І коли старше покоління як не з набожности, то зі звичаю ходить до своєї церкви, то молоде покоління часто тієї потреби вже не бачить, не відчуває. Доки ще живуть старші, то або під їхнім впливом чи прикладом, або таки просто для приємности батьків — молодь іде до „їхньої“ церкви. А що буде дальше, про це важко сьогодні говорити.

Всеж таки слід підкреслити, що навіть в Америці значіння церкви для національного обличча українців дуже поважне. При церкві гуртуються всі українські організації, при церквах є українські школи; в церквах проголошується американським звичаєм церковній громаді все, що для неї має вагу. Якби вже хотіти конечно дошукуватись якогось додатнього впливу для українців у змаганнях між українськими церквами в Америці, то був би хіба цей момент, що одна церква примушує другу до видатної народньої праці. Але здобутки цієї праці одночасно зменшують чи й нівечать — саме ці змагання, що набрали характеру затяжної боротьби.

Лев Ясінчук.

Як дивиться Москва на Польщу?

Прага, лютий 1935.

Позиція, на яку станула Польща у своїй закордонній політиці сильно тривожить усі ті держави, які скупчилися біля Франції з її концепцією розвязки теперішньої замотаної й непевної міжнародньої ситуації в Европі. Тривожить їх не лиш те, що Польща відвернулася від Франції й ставнувши на становищі великої держави, веде свою самостійну закордонну політику, але — і то їх найбільше тривожить — неясність чи може ліпше сказати, загадочність цієї польської політики, яка разом із такою ж загадочною політикою Німеччини є просто непоборимою перешкодою для зреалізування французького пляну т. зв. замирення Европи. Ляваль разом із своїми трабантами кидається на всі боки, бється як риба об лід, конферує, переконує, спекулює, але це не доводить до бажаної цілі. Гітлер проповідує охоту мирної співпраці, але робить своє, а Бек зовсім нічого не говорить і теж робить своє.

Німеччина і Польща зі стоїчним спокоєм гальмують усе те, що з таким запалом і з такою витратою енергії підготовляє французька дипльоматія та її союзники. На овиді европейської політики щораз то маркантніше зарисовуються контури таємного сфінкса „Німеччина—Польща“, який своє доповнення находить у другому такому самому сфінксі на Далекому Сході, в Японії. Кажуть, що між обома цими сфінксами є дуже тісний звязок. Чи і оскільки це правда, годі сказати, бо й не легко збагнути таємниці сфінкса, але ріжні дані дають всі можливости до творення ріжних-преріжних комбінацій. І саме ці можливости широких комбінацій і непередбачених евентуальностей тривожать найбільше безпосередньо сусіда обох цих сфінксів — Москву. Не треба забувати, що ніщо інше, як лише страх перед азійським сфінксом пхнув Москву у крутіж европейської політики, а разом із цим не треба забувати й не те, з якими надіями приняла Европа в свої обійми цей новий політичний чинник. Москва наділялася охоронити себе перед загрозою небезпеки з боку азійського чинника, а Европа знову надіялася, що при допомозі Москви ослабить небезпеку наростаючого европейського сфінкса, або щонайменше розвяже його загадку. Покищо не сталося ані одно, ані друге. — можна сказати, що навпаки. Москва рятуючись від одної небезпеки й непевности, станула перед дійсністю нового наростання другої такої небезпеки чи пак непевности. І це Москва вже нині дуже ясно бачить і дуже добре розуміє. Це бачить і розуміє теж і Франція, яка найбільше ставила у своїй грі на Москву. „Парі Соар“ пе недавно, бо в перших днях січня ц. р., писав про пляни анексії Литви і її поділу між Німеччину й Польщу та про пляни німецько-польського наїзду на Україну, як про факти, з якими треба безумовно рахуватися. А Москва? Москва всією силою пари пре до заключення Східного Пакту — все одно, хочби він мав обійтися і без Німеччини і без Польщі. Москва зрозуміла дуже добре, що — неприхильне становище Польщі і Німеччини до східного пакту не є нічим іншим, як лише виразним виявом становища обох цих держав до Совітів.

Що Совіти дійсно так розуміють це відношення Польщі і Німеччини до східнього пакту видно теж і з того, що — в недавній поїздці мін. Бека до скандинавських держав добачують вони спробу Польщі заключити з цими державами союз, що протиставився би проектові східного пакту і був би „витворенням спільного фронту проти большевицької небезпеки“. Польща — пише большевицька преса — старається всіми силами розбити політику східнього Льокарна, щоби в цей спосіб забезпечити собі своє рішаюче значіння у Східній Европі, скріплене ще її союзом із Німеччиною і евентуальним поширенням його і на інші держави. І нове франко-італійське зближення приняла, на думку Москви, Польща з вдоволенням, добачуючи в цьому зручний маневр Англії не допустити до тіснішого зближення між Францією й Совітами.

Не менше тривожить Москву теж непевне становище Польщі в питанні німецького зброєння. Совітська преса здогадується, що Польща цілковито змінила від тепер своє колишнє становище в цій справі, а якщо піде на переговори в справі німецького зброєння, то лише виходячи з того заложення, що Франція відступить від своєї концепції східнього пакту, визнає вирішне становище Польщі на Сході Европи, а тоді буде теж можливий і поворот до польсько-французької приязни. Чи такий поворот був би можливий при істнуванні німецько-польського договору — тяжко сказати, але колиб були які дані для його зреалізування, то це було би цілковитим ослабленням нової позиції Совітів в Европі і програною усеї дотоперішньої політики Літвінова. Але це залежить вже від того, як розвинуться далі відносини між Німеччиною і Францією, для чого після вирішення сарського питання витворилися спеціяльні умовини. Дальший розвиток політики „польського сфінкса“ залежить теж у великій мірі від відбутих льондонських розмов французьких і англійських дипльоматів. До вислідів цих розмов прикладає Москва велику вагу. Вона передусім сподіється, що в Льондоні принято плян спільного поступовання супроти Німеччини, а що найважніше, що темою льондонських розмов було теж шукання нових шляхів до остаточного зреалізування пляну Східного Льокарна, а в ньому Москва бачить не так засіб до закріплення европейського мира, як головно засіб забезпечити себе перед обома сфінксами: як европейським, так і азійським. Як довго це не станеться, Москва, не дивлячись на свою нову ролю на міжнародній арені Европи, буде все боятися небезпеки, що їй загрожує з боку „капіталістичних держав“, про що не один раз згадувалося і на останнім зїзді Рад в Москві. До чого доведуть льондонські розмови і чи вони заспокоять бодай у части Москву, побачимо вже в найближчому часі.

М-н.

Процес проти п. Олени Лотоцької в Нюйорку.

З Ню Йорку пишуть нам:

У днях від 14. до 17. січня відбулася в Ню Йорку у федеральнім суді полудневого дистрикту Ню Йорку перед лавою присяглих розправа проти п. Олени Добуш-Лотоцької. Акт обвинувачення закинув п. Лотоцькій, що вона в розмовах із секретаркою нафтового маклера Бориса Саїда з Ню Йорку (родом з Петербурга) представлялася урядничкою американської влади і так хотіла вплинути на неї, щоб як американська патріотка радше продала їй документи Саїда про його торговельну діяльність для Совітського Союзу в Америці.

Як свідок Борис Саїд нічого не сказав, крім того, що він не давав арештувати п. Лотоцької. Його секретарка, п. Елсі Таймесон, як свідок сказала, що стрічалася з п. Лотоцькою чотири рази за час кількох тижнів. Вона запевняла її, що Саїд працює на користь Совітів, а проти інтересів Америки. Просила в неї помочі, щоб розкрити діла Саїда і пропонувала їй гроші за документи про його діяльність. Додала секретарка, що на її запит, для кого обвинувачена працює, вона сказала: для U. S. S. Вона спитала ще, чи може для U. S. S. R. (Совітський Союз), але запитана тільки засміялася. Букви U. S. S. секретарка взяла за United States Secret Service (американська федеральна тайна служба) і пішла тоді з цим до свого адвоката. Опісля вона знала, що п. Лотоцька мала бути арештована, але не знає, хто дав її арештувати.

Оборона п. Лотоцької і вона як свідок заявили, що букви U. S. S. були згадані лиш мимоходом і що в кожнім разі вони не означали американської тайної служби, але „Ukrainian Secret Society" (Українське Тайне Товариство), яке робить заходи, щоб розкрити джерела большевицької пропаґанди в Америці, тому що московська большевицька влада несе знищення українській нації.

Після промов оборонця, прокуратора й судді присяглі судді радили пять годин і вирішили так: лава присяглих найшла, що підсудна винна, з дорученням до суду про помилування.

Суддя Бонді заявив вкінці (після арґументування з обороною):

— Я не дам обвинуваченій засуду, тільки поставлю її під пробацію на три роки.

Слід згадати, що пробація вимагає, щоб особа в означених відступах часу зголошувалась у пробаційнім уряді суду, щоб так влада мала контролю над її діяльністю: звичайно пробацію касують після кількох тижнів або кількох місяців.

Новинки

— ПОДАЄМО ДО ЗАГАЛЬНОГО ВІДОМА, що всякі оповістки про загальні збори, концерти, відчити, товариські сходини, посмертні згадки та вістки особистого характеру міститимемо тільки за оплатою. — Адміністрація „Діла".

— Натягнув гр. Потоцького, потім став французьким горожанином. „Ле Журналь" повідомляє, що Польща зажадала від Франції видачі Розенберґа, бувш. пленіпотента гр. Якова Потоцького, який накрав у пок. графа 50 міл. зол. Тимчасом виявилося, що цей жид забезпечився, щоб його не видали Польщі та приняв французьке горожанство. Тому польський уряд вніс скаргу проти Розенберґа до французького суду. Пок. Яків Потоцький здогадався, що Розенберґ його обкрадає, коли Розенберґ на нар. позичку субскрибував 25.000 зол. Потоцький сказав Розенберґові, щоб субскрибував бодай пів міліона. Тоді виявилося, що Потоцький взагалі не має такої суми, бо всі гроші, які були на рахунках французьких і польських банків, Розенберґ уже вибрав.

— Львівська хроніка. У ресторані при вул. Городецькій 91, застрілився гром. секретар із Вешенки, пов. Городок Яг., Павло Лукашка. За кілька днів Лукашка мав відповідати в суді за крадіж громадських грошей. — На Знесінні Великому в родині купця Розенфельда дитина влила 2-літній дитині в уста кипятку, щоб переконатися, чи вода горяча. Дитина померла в лікаря підчас консультації. — Торговець Станислав Гехляйн з вул. св. Тереси 4. вибрався з жінкою на лещета. Від довшого часу підозрівав її, що його зраджує. По дорозі підчас суперечки вистрілив до жінки з револьвера. Не зранив її, колиж вернувся до дому, здемолював уладження. — На розі вул. Коперника й Осолінських зударилися два авта й ушкодились; жертв у людях не було.

— Самогубство. Недалеко залізничої стації Хриплин кинувся під поїзд 27-літній ремісник із Станиславова Ізр. Ґеляйзен. Тіло його льокомотива розшарпала. Причина самогубства: нещасне кохання.

— Дорогоцінности за міліон зол. На зал. стації в Бойтені в поїзді Берлін-Букарешт митні службовці придержали 27-л. Макс. Шенера з Антверпену, що старався перевести до Польщі дороцінности вартости міл. зол. Шенер сказав, що дорогоцінности ті, то його власність, здобув їх після довголітньої праці в Антверпені.

— Лікар про лещетарство. На засіданні віденського лікарського т-ва д-р Шіц мав відчит про лещетарство. Сам він уже 24 роки займається лещетарським спортом і вивчив того спорту сотки людей. Під фізичним спортом розуміє всякі вправи, з яких відчуваємо радість. Нема безумовно корисних, або шкідливих вправ, це залежить лише від того, як їх переводимо. На жаль нині думають, що лещетар тим кращий, чим скорше він їде. Спорт, що для міщуха після 6 днів бюрової праці повинен бути розривкою, не повинен мати нічого спільного з акробатикою. Повинен давати вдоволення тілу й душі, а тимчасом діється навпаки, він спричинює забурення в здорові. Д-р Шіц є прихильником старої системи Здарського, щоб при лещетах уживати лише одної палиці. Як доказ на це подає, що з 20.000 учеників Здарського не зломив собі ніодин ні ноги, ні руки. Зате 37 учеників другої лещетарської системи, що вживали по дві палиці, 34 ученики поранилися. Та пораненя, само собою, залежить не лише від системи, а теж від вправи. Кожний лещетар повинен тямити все про перевтому. Коли серце починає сильніше битися, коли дух запирає, виступають поти, починає боліти голова, а тіло дріжить, то це познаки перевтоми. Щоби не перевтомитися треба вживати довших перерв для відпочинку та вспокоєння.

СПОРТ.

ЗМАГАННЯ ЗА МИСТЕЦТВО ПОЛЬЩІ В ГАКІВЦІ.

ЛЬВІВ. Краковія — Погонь 1:1.

СОНЯ ГЕНІ ЗНОВУ МИСТЦЕМ СВІТА.

ВІДЕНЬ. Соня Гені знову здобула мистецтво світа з штучній їзді на леді.

Нові книжки й журнали.

ЖУРНАЛИ:

КООПЕРАТИВНА РЕСПУБЛИКА, економічно-суспільний місячник. Львів, лютий 1935. Р. VIII. Ч. 2. Зміст: На окраю днів. І. Ольховий: Питання нашого коош. кредиту. В. Скульський: Три лиха. М. К. О.: Чи є можливий вільний розвиток кооперації у фашистівській Італії та націоналсоціялістичній Німеччині. Дрібні вісти з кооп. світу. Господарська хроніка. З преси і життя. І. Витвицький: Володимир Навроцький (1847—1882), перший український статистик-економіст у Галичині.

ПРАКТИЧНИЙ ПОРАДНИК, ілюстрований двотижневик. Львів, 1. лютого 1935. Р. І. Ч. 3.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.

Театри.

Великий Міський Театр.

Понеділок, 11. ІІ. год. 7·30 веч. „Крик" Аб. 17.

Вівторок, 12. ІІ. год. 7·30 веч. „Крик".

Театр Ріжнородностей.

Понеділок, 11. ІІ. год. 7·30 веч. „Мій коханий дурнику".

Вівторок, 12. ІІ. год. 7·30 веч. „Мій коханий дурнику".

Кіна.

АДРІЯ: „Людина-малпа" та додатки.
АПОЛЬО: „Дочка ґенерала Панкратова".
АТЛЯНТІК: „Юліка".
ВАНДА: „Кінг-Конг".
ҐРАЖИНА: „Танцююча Венус" та „Брат диявола".
КАСІНО: „Молодий ліс" (на осн. В. Герпа).
КОЛІСЕЙ: „У блеску місяця" та ревія.
КОПЕРНИК: „Петрусь" із Фр. Ґаль і „Фліп і Флап у країні забави".
МАРУСЕНЬКА: „Петрусь" із Фр. Ґаль і „Фліп і Флап у країні забави".
МІРАЖ: „Я маю темперамент", Блески та тіни театру".
МУЗА: „Віва Вілля!"
ПАЛЯС: „Чорна перла" (Евг. Бодо).
ПАН: „Маскарада".
ПАСАЖ: „Демон золота", „Ізденьприкара".
РАЙ: „Радісна година". М кі-Маус.
СВІТ: „Катерина Велика", „Кохання на приказ".
СОНЦЕ: „Бранка сина пущі".
СТИЛЕВЕ: „Циганські мельодії" і ревія „Веселий мурин".
УТІХА: „Погоня за тінею" і ревія.
ХИМЕРА: „Зміна сердець". (Дж. Ґейнор, Чарлз Фарел).

Закордонне радіо.

Понеділок, 11. лютого 1935.

Відень (506,8) 17·40 Спів, 20·00 „Ганс Гайлінґ" ком. оп. Льорцінґа, **Кошиці** (259,1) 17·10 Для Закарпаття, **Прага** (470,2) 12·35 Сальон. квартет 17·15 Скрипка, **Прага II.** (249,2) 14·40 Спів, **Париж** (1648) 21·00 Концерт, 21·45 Камер. музика, **Білгород** (437,3) 17·00 Пісоньки, орх., 20·05 Опера, **Берлін** 356,7) 17·30 Солісти, 20·10 Музика, **Кенігсвустергавзен** (1571) 18·00 Скрипка 20·15 Оп. музика, **Ляйпціґ** (382,2) 16·00 Концерт, 17·20 Спів, 19·00 Нар. пісні, **Мнхен** 405,4) 20·10 Нар. пісні, **Бресляв** (315,8) 21·25 Форт., **Будапешт** (550,5) 12·05 Форт., 19·30 „Кармен" оп. Бізета, **Міляно** (368,6) 12·00 Камер. концерт, **Рим** (420,8 17·05 Спів, 17·15, Скрипка, 22·00 італ. нар. пісні.

Вівторок, 12. лютого 1935.

Відень (506,8) 14·10 Скрипка, 15·40 Концерт для дітей, 17·35 Спів, 20·00 Концерт, 22·50 Камер. муз., **Братислава** (298,8) 17·05 Тріо на цитрах, **Брно** (325,4) 18·20 Пісні, **Кошиці** (259,1) 18·00 Рос. романси, **Прага** 470,2) 12·35 Концерт, 17·50 Форт. 19·10 Італ. пісні й арії, **Прага І.** (249,2) 14·35 Спів. **Париж** (1648) 21·15 Нок. вечір **Білгород** (437,3) 16·30 Пісоньки, **Берлін** (356,7) 12·00 Популярна муз., 18·30 У маленькій каварні — пісоньки й гутірки, 20·10 Віденські мельодії, 0·55 Симфонія ч. 6 а-дур Брікнера **Кенігсвустергавзен** (1571) 19·20 Форт. рецітаь, **Ляйпціґ** (382,2) 16·50 Нім. пісні 15 століття, **Мнхен** (405,4) 16·00 Концерт, 17·10 Шуманові пісні (Топіц тенор) **Будапешт** (550,5) 17·30 Сальон. музика 19·15 Скрипка, **Міляно** (368,6) 13·00 Тріо, 20·45 „Арабська невільниця" оп. Сільвера, **Рим** (420,8) 20·40 Концерт.

Львівське радіо.

Понеділок, 11. лютого 1935.

6·45 Ран. авд. 7·50, 22·00 Реклям концерт, 11·57 Сигнал часу. 12·03 Метеорол. вістки, 12·05 Огляд преси, 12·10 Гр. пл., 13·00 Полудн. денник, 13·05 Характеристичні й сальон. твори з гр. пл., 15·30 Експорт, 15·35 Біржа, 15·45 Година старих танців (муз., мельорецитації) 16·45 Наука німецької мови 17·00 Скр. рецітаь Ванд Коханського в супр. форт. (у прогр. російська музика), 17·31 Фільм. огляд, 17·35 Оперові арії в вик. А. Бідякова в супр. форт., 17·50 Про райських птахів і їх будівлі 18·00 Львів як торг. митрополія, 18·15 Спів (Леведін-Яницька соло.) у супр. форт., 18·35 Легка й танк. муз. з гр. пл., 16·45 Смився хлібець (для дітей), 19·30 Варшава перед п'ятдесятьма літами в анекдоті Б. Пруса, 19·55, 19·56 Спорт. вістки, 20·00 Легка музика спів, 20·45 Веч. денник, 20·55 Як працюємо, 21·00 Концерт литовської музики, 21·45 Дві людського тіла, 22·15, 23·05 Танк. музика.

Вівторок, 12. лютого 1935.

6.45 Раннішня авдиція, 7.50, 22.00 Реклям. концерт, 10.00 Богослужения з Успенської церкви у Львові, 11.57 Сигнал часу, 12.03 Метеорольог. вістки 12.05 Огляд преси, 12.10 Концерт, 12.45 Оповідання Старого Доктора (для дітей), 13.00 Полудн. денник, 13.05 Солісти з гр. пл., 15.30 Експорт, 15.35 Біржа, 15.45 Вок. муз. концерт, 16.45 Скринька ПКО, 17.00 Мандоліністи, 17.25 Обманства (суспільна гутірка), 17.35 Скрипка, 17.50 Почт. техн. скринька, 18.00 Льв. туристичний бюлетень, Сільва рерум, 18.05 Блески й нужда ама(т). театру, 18.15 Концерт секстету, 18.45 Польсько-словацькі лит. вагемини, 19.00 Те саме, а всеж що іншого з гр. пл., 19.20 Гутірка, 19.30 Трохи гумору, 19.50, 19.56 Спорт. вістки, 20.00 Муз. фейлетон, 20.15 Літ. вечір („Львівські карнавали" й рецитації), 20.45 Веч. денник, 20.45 Як працюємо, 21.00 Шлеський концерт (спів, муз.), 22.15 Танк. музика, 22.45 Взяла нас лявіна згід Бескиду, 23.05 Легка музика на кінових органах.

Ширіть наш часопис!

ЦІННИК ОГОЛОШЕНЬ У ЩОДЕННИКУ „ДІЛО".

Розмір часопису: 5 текстових шпальти, 4 оголошеневі шпальти.

1 мм. одношпальтовий або його місце в рубриці оголошень . . . . зол. 0.35
„ одношпальтовий в тексті і новинках . . . „ 0·60
„ „ на першій сторінці . . . „ 0·80

Дрібні оголошення від слова:
матримоніяльні і приват. кореспонденція по . . . зол. 0.15
купно, продаж, винаєм і т. п. . . . „ 0·10
шукаючі праці . . . „ 0·07
слова товстим друком подвійно.

Остання сторінка 1/1 . . . . . зол. 450·—
„ „ 1/2 . . . . . „ 250·—
„ „ 1/4 . . . . . „ 130·—
„ „ 1/8 . . . . . „ 70·—

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло". Львів, Ринок 10.